

vischnaunca da
sumvitg

Constituziun communal

C u n t e g n

I. Determinaziuns generalas	5
Art. 1 Vischnaunca	5
Art. 2 Autonomia	5
Art. 3 Incumbensas	5
Art. 4 Lungatg official	5
Art. 5 Egalitad dallas schlatteinas	6
II. Dretgs ed obligaziuns	6
Art. 6 Habilidad da votar	6
Art. 7 Dretg da votar	6
Art. 8 Eligibladad	6
Art. 9 Incumpatibladad d'uffeci	6
Art. 10 Votaziuns ed elecziuns	6
Art. 11 Perioda d'uffeci e limitaziun dil temps d'uffeci	7
Art. 12 Elecziuns complementaras	7
Art. 13 Recusaziun	7
Art. 14 Informaziun	7
Art. 15 Petiziun	8
Art. 16 Moziun	8
Art. 17 Iniziativa	8
Art. 18 Referendum facultativ	8
Art. 19 Reponderaziun	9
Art. 20 Dretg da recuors	9
Art. 21 Protocol	9
Art. 22 Investa dils protocols	9
Art. 23 Responsabladad e discreziun	9
III. Organisaziun communal	10
Art. 24 Organs communalas	10
Art. 25 Organ suprem	10
1. La cuminonza dils votants (votaziun all'urna)	10
Art. 26 Cumpetenzas electoralas	10
Art. 27 Cumpetenzas da decider	10
Art. 28 Procedura	11
2. La radunonza communal	11
Art. 29 Cumpetenzas electoralas	11
Art. 30 Cumpetenzas da decider	11
Art. 31 Clamar radunonza communal	11
Art. 32 Cumpetenzas da concluder	12
Art. 33 Deliberaziun dallas tractandas	12

3. La suprastonza communal	12
Art. 34 Cumposiziun	12
Art. 35 Convocaziun e seduta	12
Art. 36 Cumpetenzza da decider	12
Art. 37 Cumpetenzas en general	12
Art. 38 Cumpetenzas particularas	13
Art. 39 Cumpetenzas electoralas	13
Art. 40 Cumpetenzas finanzialas	14
Art. 41 Partiziuns administrativas	14
Art. 42 Gestiu	15
4. Il president communal	15
Art. 43 En general	15
Art. 44 Menar radunonzas	15
Art. 45 Cumpetenzas particularas	15
5. La cumissiun da quen e gestiun	15
Art. 46 Cumposiziun	15
Art. 47 Cumpetenzza da decider	16
Art. 48 Incumbensas	16
Art. 49 Cumpetenzas	16
Art. 50 Rapport da quen e gestiun	16
6. Il cussegl da scola	16
Art. 51 Cumposiziun	16
Art. 52 Cumpetenzza da decider	17
Art. 53 Incumbensa	17
Art. 54 Cumpetenzza finanziala	17
7. La cumissiun da baghegiar	17
Art. 55 Cumposiziun	17
Art. 56 Cumpetenzza da decider	17
Art. 57 Funcziun ed incumbensa	17
IV. Partiziuns administrativas	18
Art. 58 Canzlist communal	18
Art. 59 Administraziun communal	18
Art. 60 Segirtad publica	18
Art. 61 Scolaziun e formaziun	18
Art. 62 Cultura e temps liber	18
Art. 63 Sanadad	18
Art. 64 Provediment social	18
Art. 65 Traffic	19
Art. 66 Ambient e planisaziun	19
Art. 67 Agricultura	19
Art. 68 Forestalesser	19
Art. 69 Indrezs e stabiliments communal	19

V.	Finanzas	19
Art. 70	Administraziun dalla facultad	19
Art. 71	Taglias	19
Art. 72	Taxas da gudida	19
Art. 73	Contribuziuns da perimeter	20
Art. 74	Taxas	20
Art. 75	Taxas da cura	20
Art. 76	Rendaquen	20
Art. 77	Preventiv	20
VI.	Determinaziuns finalas	20
Art. 78	Revisiun	20
Art. 79	Abrogaziun	20
Art. 80	Approbaziun e vigur	21

I. Determinaziuns generalas

Art. 1 Vischnaunca

Il territori dalla vischnaunca da Sumvitg fuorma cun sia populaziun ina vischnaunca politica dil cantun Grischun. Ella secumpona da Sumvitg, Rabius, Surrein, Cumpadials, S. Benedtg, Clavadi, Laus, Val, Pardomat dado e Runs cun lur uclivas.

Art. 2 Autonomia

¹ La vischnaunca ha il dretg d'administrar sesezza enteifer la legislaziun cantunala e federala.

² Ella exercitescha enteifer ils cunfins da sias cumpetenzas legalas la suveranidad sur tut las persunas e caussas che sesanflan sin siu territori.

Art. 3 Incumbensas

En general

¹ La vischnaunca ademplescha ses agens pensums publics e quels che vegnan adossai ad ella entras il stadi.

² Ella promova enteifer sias cumpetenzas e pusseivladads il beinstar general, il svilup economic, cultural, social ed ecologic.

En special

³ Tier las incumbensas dalla vischnaunca appartegnan cun resalva dil dretg federal e cantunal en special las suandontas partiziuns administrativas:

- a) l'administraziun generala
- b) la segirtad publica (polizia communal, fatgs da pumpiers, protecziun civila)
- c) la scolaziun e formaziun
- d) la cultura ed il temps liber
- e) la sanadad publica
- f) il beinstar social
- g) il traffic (ils fatgs da vias e da construcziun)
- h) igl ambient e la planificaziun territoriala (planisaziun locala, provediment d'aua, allontanament dallas auas piarsas, dismessa da rumien, fatgs da santeri, protecziun digl ambient)
- i) l'economia publica (agricultura, selvicultura, provediment cun forza electrica, turissem)
- j) las finanzas e las taglias

Delegaziun d'incumbensas

⁴ La vischnaunca sa realisar incumbensas en cuminonza cun outras vischnauncas ni delegar l'execuziun da certas incumbensas a corporaziuns, instituziuns, fundaziuns dil dretg public ni privat, sco era a persunas giuridicas e naturalas.

Art. 4 Lungatg official

¹ Il lungatg official dalla vischnaunca ei il romontsch sursilvan.

² L'applicaziun dil lungatg en las differentas spartas vegn reglada en ina lescha corrispundenta.

Art. 5 Egalitad dallas schlatteinas

Las indicaziuns davart persunas, funcziuns e professiuns en questa constituziun sereferechan ad omisduas schlatteinas.

II. Dretgs ed obligaziuns

Art. 6 Habilitad da votar

Habels da votar ein tuttas persunas che han cumplenu il 18avel onn e che ein buca ugdai muort malsogna ni fleivlezia da spért.

Art. 7 Dretg da votar

Dretg da votar en fatgs communal han

- a) burgheis svizzers culla habilitad da votar che ein domiciliai en vischnaunca,
- b) persunas digl exteriur culla habilitad da votar, che possedan la lubientscha da domicil e che vivan il minimum duront 10 onns senza interrupziun en vischnaunca.

Art. 8 Eligibladad

Scadina persona cul dretg da votar ei eligibla en uffecis communal, sch'ella ei buca privada da quei dretg entras sentenza penala.

Art. 9 Incumpatibladad d'uffeci

¹ Parents e quinaus en lingia directa, fargliuns, consorts e persunas che vivan en in partenadi registrau ni che meinan facticamein ina communidad da veta astgan buca appartener el medem temps alla medema autoritad communal.

² Vegnan pliras persunas elegidas, ch'astgan buca appartener alla medema autoritad, decida il pli dallas vuschs obtenidas davart l'exclusiun. Tier il medem diember da vuschs decida la sort, igl ufficial reeligiu ha denton la preferenza.

³ In collaboratur communal astga buca appartener all'autoritad directamein superiura.

⁴ L'incumpatibladad d'uffeci vala enteifer e denter las suandontas autoritads communalas:

- suprastonza e cumissiun da quen e gestiun,
- suprastonza e cussegl da scola,
- suprastonza e cumissiun da baghegiar,
- cumissiun da quen e gestiun e cussegl da scola,
- cumissiun da quen e gestiun e cumissiun da baghegiar.

Art. 10 Votaziuns ed elecziuns

¹ Votaziuns ed elecziuns han liug all'urna ni sin radunonza communal entras tscharna ni scrutini.

² La procedura leutier ei fixada ella lescha da votaziuns ed elecziuns dalla vischnaunca da Sumvitg.

³ Per votaziuns ed elecziuns federalas, cantunalas e regionalas valan las disposiziuns corrispudentas dalla confederaziun, dil cantun e dalla regiun.

Art. 11 Perioda d'uffeci e limitaziun dil temps d'uffeci

Perioda d'uffeci

¹ Tuttas autoritads e cumissiuns permanentas vegnan elegidas per ina perioda da 3 onns. Il surdar ed il surprender ils uffecis e las funcziuns per ina perioda succeda mintgamai igl 1. da fenadur. Igl ufficial partent ei responsabels ch'igl uffeci vegni surdaus a siu successur a moda regulara.

Limitaziun dil temps d'uffeci

² Pil president communal, pils geraus, pils commembers dalla cumissiun da quen e gestiun, pils commembers dil cussegl da scola e dalla cumissiun da baghegiar ei il temps d'uffeci nuninterruts limitaus a 12 onns ni 4 periodas d'uffeci. Pils ulteriurs uffecis communalas ei il temps d'uffeci buca limitaus.

³ Tier midada d'uffeci (p.ex. geraus tier president communal) entscheiva il temps d'uffeci da niev.

⁴ Ei exista buca sforz d'uffeci.

Art. 12 Elecziuns complementaras

Abdichescha ni banduna in ufficial communal duront la perioda d'uffeci siu post ni ei el impedius d'exequir sia funcziun, vegn ei eligiu in successur, aschilunsch che la proxima elecziun ordinaria ha buca liug enteifer 6 meins. La suprastonza communal ordaina enteifer 1 meins in'elecziun supplementara pil rest dalla perioda d'uffeci.

Art. 13 Recusaziun

¹ Commembers d'ina autoritad communal ni d'ina cumissiun communal ston prender stgisa tier la tractaziun e la votaziun sur da fatgs che pertuccan lur agens interess persunals e quels da lur parents ni da lur quinonza, sco era d'in partenari registrau tenor art. 9.

² In representant giuridic d'in fatg che vegn tractaus dall'autoritad sto medemamein prender stgisa.

³ L'autoritad en damonda decida en assenza dils interessai, schebein raschuns da recusaziun existan.

Art. 14 Informaziun

A caschun d'ina radunonza communal sa scadina persuna cul dretg da votar pretender dalla suprastonza communal sclariment davart fatschentas pendentas u arisguard la realisaziun da talas, aschilunsch che quellas ein buca suttamessas al secret d'uffeci. Igl ei d'orientar sil pli tard a caschun dalla proxima radunonza communal.

Art. 15 Petiziun

Scadina persuna sesenta en vischnaunca ha il dretg d'inoltrar alla suprastonza communal, al cussegl da scola ni alla cumissiun da baghegiar en scret propostas, giavischs e reclamaziuns cun aschuntar la motivaziun necessaria. Igl organ communal cumpetent ha da tractar talas petiziuns sil pli tard enteifer 3 meins, dil mument ch'ellas vegnan deponidas. En cass urgents ha el da prender posiziun senza retard.

Art. 16 Moziun

¹ Mintga persuna cun dretg da votar sa suttametter alla radunonza communal a bucca ni en scret ina proposta generala ni specificada che pertucca buca las fatschentas tractandadas.

² La moziun ei da motivar duront la medema radunonza communal. La suprastonza communal s'exprima en caussa.

³ La medema radunonza communal decida davart la relevanza dalla moziun. Vegn la moziun declarada sco relevanta, ei ina proposta corrispudenta da suttametter agl organ communal responsabel per votaziun enteifer 6 meins. En cass giustificai sa la suprastonza communal prolungir quei termin per maximalmein 6 meins.

Art. 17 Iniziativa

¹ 60 personas cul dretg da votar en vischnaunca san far propostas en scret e pretender ch'ei vegni votau surlunder. Excepidas da quei dretg ein decisiuns che autoritads communalas han priu sin fundament da lur cumpetenzza ni fatgs entras ils quals ei vegn reglau relaziuns da dretg denter la vischnaunca e tiazas personas.

² L'iniziativa sa vegnir inoltrada en fuorma d'ina proposta generala ni d'in sboz formulau. Ella ei d'inoltrar cun las suttascripziuns alla canzlia communal.

³ L'iniziativa sa vegnir retratga dils emprems 3 che han suttascret ella entochen tier la proclamaziun dalla votaziun, sche l'iniziativa fixescha buca quei auter.

⁴ Fatschentas che crodan buca ella cumpetenzza dalla radunonza communal ni dalla votaziun all'urna, san buca esser object d'ina iniziativa. Medemamein ein iniziativas cun cuntegn che violescha dretg federal ni cantunal, che ein formuladas a moda nunclara ni che semuossan ulteriuramein sco illegalas buca admissiblas e vegnan buca suttamessas alla radunonza communal ni alla votaziun all'urna. La suprastonza communal communichescha en in tal cass siu conclus en scret als iniziants cun indicar ils motivs.

⁵ Ina iniziativa valeivla ei da suttametter als votants sil pli tard enteifer 6 meins suenter ch'ella ei vegnida inoltrada. La suprastonza communal sa el medem mument presentar ina cunterproposta als votants. Tier la votaziun davart omisduas propostas ei in „gie“ dubel lubius.

Art. 18 Referendum facultativ

¹ Decisiuns dalla radunonza communal tenor art. 30 al. 2 ston vegnir suttamessas alla votaziun all'urna, sch'ei vegn tschaffau il referendum.

² Tschaffar referendum en scret san:

- a) 40 personas cul dretg da votar,
- b) la suprastonza communal.

³ Decisiuns dalla radunonza communal suttamessas al referendum facultativ ein immediat da far enconuschentas publicamein. Ellas passan en vigur pér cu il termin da tschaffar referendum ei spiraus.

⁴ Il referendum facultativ sto vegnir inoltraus enteifer 20 dis dapi la publicaziun officiala. Il referendum sa buca vegnir retratgs.

⁵ La votaziun all'urna duei per regla haver liug enteifer 3 meins suenter ch'il termin dil referendum ei spiraus.

Art. 19 Reponderaziun

¹ In conclus dalla radunonza communal ni dalla votaziun all'urna sa da tut temps vegnir presentaus agl organ cumpetent per reponderaziun. Resalvai ein ils dretgs da tiarzas persunas.

² Eis ei buca vargau in onn, dapi che in conclus ei ius en vigur, sa vegnir reponderau mo lu, sche quei vegn concludiu cun ina majoritad da duas tiarzas dallas vuschs.

Art. 20 Dretg da recuors

Il dretg da recuors encunter conclus e decisiuns d'organs communal sedrezza tenor la legislaziun communal e cantunala.

Art. 21 Protocol

Per la radunonza communal, per la suprastonza e per mintga ulteriura autoritad e cumissiun communal sto vegnir menau protocol che datten sclariment silmeins davart ils conclus ed ils resultats dallas elecziuns. Els ein da suttascriver entras il protocollist e suenter l'approbaziun entras il parsura.

Art. 22 Investa dils protocols

Ils protocols dalla radunonza communal stattan a disposiziun a mintga persuna cun dretg da votar communal. L'investa dils protocols dalla suprastonza e dallas ulteriuras autoritads e cumissiuns communalas vegn lubida mo lu, sch'ei sa vegnir fatg valer interess giustificai. Al dretg sin investa sa era vegnir satisfatg cun remetter in extract dil protocol.

Art. 23 Responsabladad e discreziun

¹ Ils commembers dallas autoritads communalas ein responsabels per donns ch'els cuschunan enten exequir lur funcziuns officialas alla vischnaunca ni a tiarzas persunas e quei conform alla lescha cantunala davart la responsabladad dallas autoritads e dils emploiai.

² Ils commembers d'autoritads e cumissiuns sco era ils emploiai communal ein obligai d'esser discrets en tuttas fatschentas d'uffeci.

III. Organisaziun communal

Art. 24 Organs communal

Organs communal ein:

1. la cuminonza dils votants,
2. la radunonza communal,
3. la suprastonza communal,
4. la cumissiun da quen e gestiun,
5. il cussegl da scola,
6. la cumissiun da baghegiar.

Art. 25 Organ suprem

Igl organ suprem fuorma la cuminonza dallas persunas cun dretg da votar en vischnaunca. Ella practichescha ses dretgs da radunonza communal ni all'urna.

1. La cuminonza dils votants (votaziun all'urna)

Art. 26 Cumpetenzas electoralas

All'urna vegnan elegi:

- a) il president communal,
- b) ils 4 geraus,
- c) ils commembers dalla cumissiun da quen e gestiun,
- d) ils commembers dil cussegl da scola,
- e) ils commembers dalla cumissiun da baghegiar.

Art. 27 Cumpetenzas da decider

¹ La cuminonza dils votants decida definitivamein davart:

- a) l'approbaziun e la revisiun dalla constituziun communal,
- b) l'approbaziun d'expensas unicis dapli che frs. 1'000'000.--, sco era d'expensas annuallas regularas dapli che frs. 200'000.--,
- c) l'autorisaziun dalla suprastonza communal per la cumpra, vendita, scumiada da maun, impegnaziun da schischom e concessiun resp. dissoluziun da servituts e gre-vezias funsilas dalla vischnaunca ella valeta che survarga tenor contract frs. 500'000.--,
- d) la concessiun da credits supplementars ch'ei buca en cumpetenzas d'in auter organ communal,
- e) la concessiun per l'explotaziun da forzas d'aua, la decisiun pertuccont la scadenza da concessiuns per l'explotaziun da forzas d'aua tenor il dretg dallas auas dil cantun Grischun DC 810.100 ed ulteriurs dretgs d'utilisaziun da pli gronda muntada.
- f) las fatschentas ch'ei da suttametter alla votaziun dil pievel tenor dretg federal ni cantunal.

Art. 28 Procedura

Las votaziuns ed elecziuns all'urna vegnan regladas ella lescha da votaziuns ed elecziuns.

2. La radunonza communal

Art. 29 Cumpetenzas electoralas

¹ La radunonza communal elegia ils delegai dallas suandontas colligaziuns intercommunalas e regiunalas da vischnauncas tenor la lescha cantunala da vischnauncas:

- Corporaziun spital regional Surselva,
- Corporaziun casa da tgira Sutsassiala,
- Corporaziun serenera Zavràgia,
- Uniun da Spitex Cadi,
- Register funsil Cadi,
- autras colligaziuns intercommunalas e regiunalas da vischnauncas.

² Il president communal ei per regla muort uffeci delegau tier tut las suranumnadas corporaziuns.

Art. 30 Cumpetenzas da decider

¹ La radunonza communal decida definitivamein davart:

- a) l'approbaziun e la revisiun da leschas,
- b) l'approbaziun dil preventiv e dil quen annual,
- c) l'approbaziun dils peis da taglia,
- d) novs emprests da daners e la declaraziun da garanzias,
- e) l'autorisaziun dalla suprastanza communal per la cumpra, vendita, scumiada da maun, impegnaziun da schischom e concessiun resp. dissoluziun da terren en dretg da baghegiar, servituts e grevezias funsilas dalla vischnaunca entochen ina valeta tenor contract da frs. 500'000.--, cun resalva dallas cumpetenzas dalla suprastanza communal tenor art. 38,
- f) la participaziun a corporaziuns ed uniuns d'interess dil dretg public.

² Las suandontas decisiuns dalla radunonza communal ein suttamessas al referendum facultativ:

- a) l'approbaziun d'expensas unicas da frs. 100'000.-- entochen frs. 1'000'000.--, sco era d'expensas annualas regularas da frs. 20'000.-- entochen frs. 200'000.--
- b) la concessiun da credits supplementars da max. 20 % da sia cumpetenza finanziaria.

Art. 31 Clamar radunonza communal

La radunonza communal vegn clamada dalla suprastanza communal ni dil president communal aschi savens che quei ei necessari. Sin istanza dalla cumissiun da quen e gestiun u da 30 personas cul dretg da votar ei la suprastanza communal obligada da convocar radunonzas extraordinarias. Quellas ein da clamar sil pli tard enteifer 30 dis naven dil di che l'istanza vegn surdada alla suprastanza communal. Las tractandas ston vegnir publicadas sil pli tard 7 dis avon la radunonza egl organ official. En cass urgents sa era la suprastanza communal clamar radunonzas extraordinarias. En tals cass decida ella en tgei fuorma ch'ei vegn clamau vischnaunca.

Art. 32 Cumpetenzza da concluder

Scadina radunonza da vischnaunca convocada en uorden ei cumpetenta da concluder.

Art. 33 Deliberaziun dallas tractandas¹

¹ Da radunonza communal astga vegnir votau sulettamein sur da tractandas ch'ei stadas publicadas e ch'ei vegnidas predeliberadas dalla suprastonza communal.

² La radunonza communal ha da deliberar ed approbar tut las fatschentas, davart las qualas la cuminonza dils votants ha da decider.

³ Refusescha la radunonza communal la proposta dalla suprastonza communal, sa quella tonaton sutta metter sia proposta senza midadas alla cuminonza dils votants enteifer quater meins.

⁴ Concluda la radunonza communal encunter la proposta dalla suprastonza communal, sa quella ultra dalla proposta approbada dalla radunonza communal era sutta metter sia proposta senza midadas alla cuminonza dils votants. Alla votaziun davart las variantas ei in "gie" dubel lubius.

3. La suprastonza communal

Art. 34 Cumposiziun

La suprastonza communal secumpona dil president communal e da 4 geraus.

Art. 35 Convocaziun e seduta

¹ La suprastonza vegn convocada dil president communal aschi savens sco las fatschentas pretendan.

² Sin giavisch da dus geraus ei il president obligaus da convocar ina sesida extraordinaria.

Art. 36 Cumpetenzza da decider

¹ La suprastonza communal ei cumpetenta da decider, sche silmeins 3 commembers ei presents.

² Per tut las decisiuns vala il pli absolut dils commembers presents. En cass da paritad dallas vuschs decida il president, tier elecziuns la sort.

³ Mintga commember da suprastonza ei obligaus da votar. Resalvadas ei las disposiziuns davart la recusaziun.

Art. 37 Cumpetenzas en general

¹ La suprastonza communal ei autoritad administrativa e poliziala dalla vischnaunca.

² Ad ella cumpetan tut las cumpetenzas ch'ei buca delegadas ad in auter organ tenor dretg federal ni cantunal ni tenor constituziun, leschas ed ordinaziuns communalas.

¹ art. 33 al. 3 e 4; aprobaziun entras Regenza Grischuna refusada (protocol nr. 654)

³ Ella representa la vischnaunca enviers tiarzas persunas ed avon dertgira. Leutier cumpeta al president communal collectiv ensemen cul canzlist communal ni cun in gerau la sut-tascripziun legalmein valeivla.

Art. 38 Cumpetenzas particularas

¹ Alla suprastanza communal cumpetan particularmein:

- a) l'execuziun dil dretg federal, dil dretg cantunal, dil dretg communal, sco era dils conclus dils organs communal,
- b) la decretaziun e revisiun d'ordinaziuns e determinaziuns executivas tier leschas approbadas dalla radunonza communal, sco era la decretaziun e la revisiun d'ordinaziuns e reglaments buca ligionts per tuts (p.ex. reglament da fatschenta, reglament persunal communal),
- c) la preparaziun da tut las fatschentas, cumpriu il quen annual ed il preventiv, per mauns dalla radunonza communal ni dalla votaziun all'urna,
- d) elaboraziun ed applicaziun dil plan da finanzas,
- e) la direcziun dall'entira administraziun communal,
- f) l'administraziun dalla facultad communal,
- g) la stipulaziun da contracts, dils quals la liquidaziun croda ella cumpetenza dalla suprastanza,
- h) l'execuziun dalla pussonza poliziala che cumpeta alla vischnaunca, sco era l'execuziun dalla cumpetenza penala ella procedura penala administrativa,
- i) decider davart menar process e recuors, conceder plenipotenzas per la representaziun dalla vischnaunca en caussas da dretg e serrar giu contracts da pacificaziun e cunvegnientschas,
- j) decider davart recuors encunter ordinaziuns dall'administraziun communal e da sias partiziuns, aschinavon che buca instanzas specialas da recuors ein cumpetentas leutier,
- k) l'approbaziun da projects,
- l) la surdada da lavurs, d'incaricas e furniziuns en rama dallas cumpetenzas finanzialas, respectiv dil preventiv e dils conclus dalla radunonza communal, respectiv all'urna, sco era la deliberaziun da credits concedi,
- m) l'organisaziun da votaziuns ed elecziuns,
- n) redeger ils messadis per la votaziun all'urna,
- o) il tschaffar referendum encunter conclus da colligiaziuns intercommunalas ni regiunalas da vischnauncas, sche quei dretg cumpeta alla vischnaunca sco tala,
- p) la creaziun da plazzas novas,
- q) la recepziun da burgheis novs,
- r) midadas da natira subordinada e transferiment da concessiuns en connex cull'utilisaziun dallas auas.

Art. 39 Cumpetenzas electoralas

¹ Dalla suprastanza communal vegnan elegi:

- a) il vicepresident (substitut dil president communal),
- b) il persunal communal, cun excepziun dils scolasts e dallas mussadras da scoletta,
- c) il meina scola ensemen cun il cussegl da scola,
- d) ils commembers dallas cumissiuns permanentas previdas tenor dretg communal (p.ex. cumissiun sociala), sco era ils representants dalla vischnaunca en organisaziuns dil dretg public ni dil dretg privat, dils quals l'elecziun cumpeta tenor constituziun ni leschas buca ad in'otra autoritad,
- e) ils commembers da cumissiuns che la suprastonza ha formau senza per certas incumbensas, sco era cumissiunaris ed experts, dils quals l'elecziun cumpeta tenor constituziun ni leschas buca ad in auter organ communal,
- f) ils commembers dil biro electoral.

Art. 40 Cumpetenzas finanzialas

¹ La suprastonza communal sa decider en atgna cumpetenzza davart expensas extraordinarias ed urgentas entochen frs. 70'000.-- e davart expensas annualas regularas entochen frs. 20'000.--, che ein buca previdas el preventiv.

² Ella sa concluder credits supplementars ell'altezia da max. 20 % da sia cumpetenzza finanziaria.

³ Ella sa plinavon decider en atgna cumpetenzza davart expensas unicas approbadas el rom dil preventiv entochen frs. 100'000.--.

⁴ Plinavon stattan ad ella ordeifer il preventiv, el senn d'in credit liber, annualmein frs. 20'000.-- a disposiziun.

⁵ Ella sa el rom da sia activitad administrativa engreviar il contocurrent communal entochen max. frs. 1'000'000.--.

⁶ Ella sa el rom da sia activitad administrativa procurar pils credits bancars necessaris per ademplir las obligaziuns finanzialas.

⁷ Ad ella cumpetan disposiziuns funsilas (p.ex. acquist, vendita, scumiada da maun, impegnaziun ed affittaziun d'immobillas), sco era concessiun e cassaziun da servituts e grevezias funsilas da natira sutordinada, che survargan buca la valeta da contract da frs. 50'000.-- ni ina surfatscha maximala da 20'000 m². En ina corrispundenta lescha sa la suprastonza communal plinavon vegnir declarada cumpetenta da prender mesiras per promover la politica funsila e dil terren da baghegiar communal.

Art. 41 Partiziuns administrativas

¹ L'administraziun communal secumpona dallas suandontas partiziuns:

- 0) administraziun generala,
- 1) segirtad publica,
- 2) scolaziun e formaziun,
- 3) cultura e temps liber,
- 4) sanadad,
- 5) provediment social,
- 6) traffic,
- 7) ambient e planisaziun,
- 8) agricultura,
- 9) forestalessa,

10) finanzas.

² La suprastonza communal reparta las partiziuns administrativas sils divers commembers dalla suprastonza tenor entelgientscha vicendeivla e fixescha la substituziun.

³ Las incumbensas dallas diversas partiziuns administrativas vegnan definadas en carnets da pensums.

Art. 42 Gestiu

¹ Il president communal ed ils geraus han da survigilar las fatschentas che crodan en lur partiziuns administrativas, d'exequir las funcziuns officialas necessarias e da rapportar alla suprastonza communal.

² La decisiun cumpeta exclusivamein alla suprastonza communal. Fatschentas d'impurtonza subordinada sa la suprastonza communal surschar al president communal ni al geraus responsabel per liquidaziun independenta.

4. Il president communal

Art. 43 En general

¹ Il president communal representa la vischnaunca internamein ed anoviars.

² El diregia las fatschentas dalla suprastonza communal e survigilescha l'administraziun communal.

³ El decida davart conflicts da cumpetenza denter las partiziuns administrativas sco era denter partiziuns administrativas e l'administraziun communal.

⁴ La posiziun ed ulteriurs pensums dil president communal vegnan definai el reglament da fatschenta.

Art. 44 Menar radunonzas

Il president communal meina las sedutas dalla suprastonza communal sco era la radunonza communal.

Art. 45 Cumpetenzas particularas

¹ Egl interess dalla vischnaunca sa il president communal en cass d'urgenza prender tut las mesiras necessarias. Sur da siu agir e las decisiuns pridas informescha el immediat la suprastonza communal.

² Ad el stattan ordeifer il preventiv, el senn d'in credit liber, annualmein frs. 2'000.-- a disposiziun.

5. La cumissiun da quen e gestiun

Art. 46 Cumposiziun

¹ La cumissiun da quen e gestiun secumpona da 3 commembers.

² Ella seconstituescha sezza.

Art. 47 Cumpetenzza da decider

¹ La cumissiun da quen e gestiun ei cumpetenta da decider, sche silmeins dus commembers ein presents.

² Ils commembers ein obligai da votar. Resalvadas ein las disposiziun davart la recusa-ziun.

Art. 48 Incumbensas

Las incumbensas dalla cumissiun da quen e gestiun vegnan definidas el da fatschenta.

Art. 49 Cumpetenzas

¹ La cumissiun da quen e gestiun examinescha la lavur dallas autoritads, dall'administra-ziun e la gestiun dallas diversas cassas, fundaziuns e legats, sco era tut ils fatgs da finan-zas e l'entira contabilitad. Ella ha d'exequir las controllas necessarias el decuors digl onn e da menar protocol surlunder.

² Ella sa da tut temps prender investa da protocols, cudischs e documents ed en cass giu-stificai incaricar specialists cun expertisas suenter haver consultau la suprastonza com-munala.

³ La controlla aritmetica dil quen communal succeda el rom dil credit disponibel tenor il preventiv entras in biro fiduziar, ch'exequescha sia lavur en collaboraziun cun la cumissiun da quen e gestiun.

⁴ Il president dalla cumissiun da quen e gestiun retscheiva la gliesta da tractandas dallas sedutas dalla suprastonza communal avon mintga sesida per orientaziun. Tier tractandas impurtontas sa il president dalla cumissiun da quen e gestiun tenor agen giudicament e suenter haver consultau il president communal prender part dalla seduta da suprastonza cun vusch consultativa.

Art. 50 Rapport da quen e gestiun

¹ La cumissiun da quen e gestiun sco era il post da controlla consultau rapportesch an-nualmein en scret per mauns dalla radunonza communal davart l'examinaziun exequida dil quen e dalla gestiun e fan proposta davart l'approbaziun dil quen annual.

² Constataziuns d'impurtonza generala san vegnir fatgas en in rapport special per mauns dalla suprastonza communal ni dalla radunonza communal.

6. Il cussegl da scola

Art. 51 Cumposiziun

¹ Il cussegl da scola secumpona da 5 commembers.

² Il commember da suprastonza incumbensaus cul scolaresser ei ex. officio commember dil cussegl da scola.

³ Persunas d'instrucziun dallas scolas communalas astgan buca appartener al cussegl da scola.

⁴ Il cussegl da scola seconstituescha sez.

Art. 52 Cumpetenzza da decider

¹ Il cussegl da scola ei cumpetents da decider, sche silmeins 3 commembers ein presents.

² Ils commembers ein obligai da vuschar. Resalvadas ein las disposiziuns davart la recusaziun.

Art. 53 Incumbensa

Il cussegl da scola diregia e survigilescha las scolas e scolettas communalas en applicaziun dallas prescripziuns federalas, cantunalas e communalas.

Art. 54 Cumpetenzza finanziaria

Al cussegl da scola stattan ordeifer il preventiv, el senn d'in credit liber, frs. 2'000.-- per onn a disposiziun.

7. La cumissiun da baghegiar

Art. 55 Cumposiziun

¹ La cumissiun da baghegiar secumpona da 5 commembers.

² Il commember da suprastanza incumbensaus cul departament da baghegiar ei ex. officio commember dalla cumissiun da baghegiar.

³ La cumissiun da baghegiar seconstituescha sezza.

Art. 56 Cumpetenzza da decider

¹ La cumissiun da baghegiar ei cumpetenta da decider, sche silmeins 3 commembers ein presents.

² Ils commembers ein obligai da vuschar. Resalvadas ein las disposiziuns davart la recusaziun.

Art. 57 Funcziun ed incumbensa

La cumissiun da baghegiar ei istanza da baghegiar ed exequescha sia lavur el rom dalla legislaziun communal e cantunala.

IV. Partiziuns administrativas

Art. 58 Canzlist communal

Il canzlist communal meina l'administraziun communal a norma dallas prescripziuns e decisiuns vertentas, sco era tenor las directivas dalla suprastanza communal. El meina il protocol dallas sedutas da suprastanza e dalla radunonza communal, sche necessari era per singulas cumissiuns specialas.

Art. 59 Administraziun communal

¹ L'administraziun communal vegn menada dil canzlist communal ed exequescha las lavurs administrativas dalla vischnaunca.

² Ella ei directamein suttamessa al president communal.

³ Organisaziun ed incumbensas dall'administraziun communal ein definidas en carnets da pensums.

Art. 60 Segirtad publica

¹ La vischnaunca procura el rom da sias cumpetenzas polizialas per pasch e justia, per il schurmetg encunter prighels, sco era per la segirtad da ses habitonts.

² Pils fatgs dalla protecziun civila en cass urgents e da catastrofas vegn ei elegiu in stab da crisa. L'organisaziun, l'incarica e las cumpetenzas dil stab da crisa sedrezzan tenor la legislaziun communal e cantunala.

Art. 61 Scolaziun e formaziun

¹ La vischnaunca procura el rom dallas prescripziuns e disposiziuns legalas per la scola-ziun e formaziun.

² Ella sustegn stentas da gener cultural e sportiv che surveschan all'educaziun e forma-ziun.

Art. 62 Cultura e temps liber

La vischnaunca promova tenor pusseivladad activitads dalla cultura e dil temps liber.

Art. 63 Sanadad

La vischnaunca sustegn organisaziuns privatas da tgira da casa e da tgira da malsauns ordeifer il spital e promova ulteriuras stentas che surveschan alla prevenziun e guariziun da malsognas.

Art. 64 Provediment social

¹ L'administraziun dil provediment social el senn dil dretg federal e cantunal ei caussa dalla vischnaunca e vegn exequida dalla cumissiun pil provediment social.

² La cumissiun pil provediment social secumpona da 3 commembers, dil president communal, dil gerau incumbensau culs fatgs socials e dil canzlist communal.

Art. 65 Traffic

La vischnaunca procura per l'avertura generala da traffic e survigilescha quella. El rom dallas leschas federalas e cantunalas regulescha la vischnaunca il traffic sin sias vias entras la lescha da traffic.

Art. 66 Ambient e planisaziun

¹ La vischnaunca procura el rom dalla legislaziun vertenta per la protecziun digl ambient.

² La vischnaunca procura entras mesiras da planisaziun adattadas per ina surbaghegiada ed utilisaziun dil terren reglada.

Art. 67 Agricultura

¹ La vischnaunca sustegn l'agricultura el rom dallas disposiziuns legalas.

² Alps e pastiras vegnan administradas ed utilisadas tenor la lescha da gudida per alps e pastiras.

Art. 68 Forestalesser

La vischnaunca cultivescha ils uauls tenor las disposiziuns legalas, tenor la lescha foresta-la, sco era tenor il plan da menaschi ed il plan da svilup pigl uaul.

Art. 69 Indrezs e stabiliments communal

La vischnaunca eregia e mantegn las vias, ils baghetgs, ils stabiliments e las ulteriuras ovras communalas.

V. Finanzas

Art. 70 Administraziun dalla facultad

La vischnaunca procura per ina buna administraziun da sia facultad tenor ils principis ren-conuschi da finanzas publicas. Il quen da facultad ei da tener sin in saun fundament cun exequir amortisaziuns sistematicas. Expensas ed investiziuns astgan vegnir fatgas mo aschilunsch ch'ellas ein necessarias, economicas e supportablas.

Art. 71 Taglias

La vischnaunca incassescha taglias a norma dalla lescha da taglia. Las taglias ein da fixar aschia, ch'il tenercasa financial dalla vischnaunca resta equilibraus e tonscha per cuvierer expensas ed amortisaziuns ordinarias.

Art. 72 Taxas da gudida

Per la gudida da pastiras ed ulteriurs schischoms communal incassescha la vischnaunca taxas a norma dil dretg vertent.

Art. 73 Contribuziuns da perimeter

Eregia la vischnaunca ovras ni indrezs che muntan per certas personas in avantatg particular ni per certs objects in augment dalla valeta, sa ella incassar ina contribuziun vid ils cuosts da quell'ovra, a proporziun da quei avantatg. La procedura per tals cass vegn fixada ella lescha da perimeter communal.

Art. 74 Taxas

¹ La vischnaunca sa pretender taxas da personas che utiliseschan ovras, interpresas, stabiliments ed indrezs ch'ella ha eregiu ed administrescha. Quellas prestaziuns ein da financiar cun taxas causalas tenor il principi da caschunader. Las taxas vegnan fixadas tenor la legislaziun communal.

² Sco recumpensaziun per lavurs dall'administraziun communal ni per l'execuziun da funcziuns officialas (p.ex. concessiun da lubientschas) sa la vischnaunca pretender taxas. L'altezia dallas taxas ei per regla da fixar aschia, ch'ils cuosts d'administraziun dalla vischnaunca san vegnir cuvretgs cun quellas entradas.

Art. 75 Taxas da cura

Per promover il turissem sa la vischnaunca fixar ina taxa da cura resp. da promoziun pil turissem. Igl incasso dallas taxas ed il diever da quellas entradas surlai la vischnaunca a Sumvitg turissem.

Art. 76 Rendaquen

Il quen communal siara cun la fin digl onn calendari. El duei vegnir presentaus alla radunonza communal per approvaziun aschi baul sco pusseivel, sil pli tard denton entochen ils 30 da zercladur digl onn suandont.

Art. 77 Preventiv

Il preventiv duei vegnir presentaus alla radunonza communal entochen ils 31 da december digl onn precedent.

VI. Determinaziuns finalas

Art. 78 Revisiun

La constituziun communal sa da tut temps vegnir revedida parzialmein ni totalmein. Scadina revisiun sto vegnir approvada dalla Regenza dil cantun Grischun.

Art. 79 Abrogaziun

¹ Questa constituziun remplazza la constituziun dils 1. da fenadur 1998.

² Cun l'entrada en vigur da questa constituziun vegnan tuttas stipulaziuns en leschas, reglaments ed ordinaziuns dalla vischnaunca, che s'opponan a quella, aboli.

Art. 80 Approbaziun e vigur

¹ Questa constituziun ei vegnida approvada entras la votaziun all'urna dils 7 da zercladur 2009.

² Ella passa en vigur igl 1. da fenadur 2009.

Il president communal

sig. Walter Deplazes

Il canzlist communal

sig. Patrick Schaniel

Approbau dalla Regenza dil cantun Grischun tenor conclus dils 30 da zercladur 2009 (protocol nr. 654).

En num dalla Regenza

Il president

sig. Hansjörg Trachsel

Il cancelier

sig. dr. Claudio Riesen